

Ìwé Dániẹ̀lì – Nọ̀mbà Karùn-ún

Ọ̀dún Àádọ̀rin

Jeff Pippenger

2023-11-29

Jehoiakimu ni ẹ̀ni àkókò nínú àwọn ọ̀ba mẹ̀ta ikeyin Juda, àti nígbà tí àwọn ará Bábílónì sẹ̀gun rẹ̀ ni ọ̀dún àádọ̀rin irùsì fún ijọba gúúsù bẹ̀rẹ̀. Àwọn ọ̀dún àádọ̀rin wọ̀nyí n fí àkókò nàà hàn tí Bábílónì, ijọba àkókò nínú àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, yòò fí jọba. Nínú Isaiah orí kẹ̀tálẹ̀lógún, a oò gbàgbé alágbèrè Taya fún ọ̀dún àádọ̀rin àfihàn, tí a fí isọtẹ̀lẹ̀ sọ̀rọ̀ rẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bí ojọ̀ ọ̀ba kan. Nínú àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, ọ̀ba jẹ̀ ijọba kan, àti àwọn ojọ̀ tí ijọba kan soṣo nínú àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì tí ó tó ọ̀dún àádọ̀rin ni Bábílónì.

Ní àkókò itàn yẹn, a ó gbàgbé àgbèrè Tírè, ẹ̀ni tí ó dúró fún isọ̀ṣi papacy. Ní ọ̀pin àádọ̀rin ọ̀dún àmì-ẹ̀rí nàà, a ó rántí rẹ̀, yòò sì jáde lọ̀ ẹ̀ àgbèrè pẹ̀lú gbogbo àwọn ijọba ayé. Àgbèrè tí ẹ̀mí jẹ̀ ibáṣepọ̀ àilófín tí ó jẹ̀ àpapọ̀ ijọ̀ àti ipínlẹ̀. Ní ọ̀pin àádọ̀rin ọ̀dún àmì-ẹ̀rí nàà, isọ̀ṣi papacy yòò wọ̀ inú ibáṣepọ̀ pẹ̀lú Àjọ̀ Àwọn Orílẹ̀-Èdè, tí a sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ gbogbo àwọn ọ̀ba tí àgbèrè Tírè bá ẹ̀ àgbèrè pẹ̀lú ní ọ̀pin àádọ̀rin ọ̀dún àmì-ẹ̀rí nàà. Ijọba tí n sàkóso ní àkókò àádọ̀rin ọ̀dún àmì-ẹ̀rí nàà ni Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà, ẹ̀ranko ayé tí ó ní iwo méjì.

Dániẹ̀lì orí kííní tí tí dé karùn-ún sàlàyé itàn ọ̀dún àádọ̀rin Bábílónì, nítorí nàà àwọn orí wọ̀nyí n sọ̀jú itàn àwọn iwo méjèjì tí ẹ̀ranko ayé. Orí kẹ̀rin àti karùn-ún n tọ̀ka sí ọ̀ba àkókò àti ọ̀ba ikeyin Bábílónì, àti pé papọ̀, àwọn orí méjèjì wọ̀nyí n tọ̀ka sí itàn ẹ̀ranko ayé àti àwọn iwo rẹ̀ méjèjì. Ìdájọ̀ àwọn iwo méjèjì nàà, àti tí ẹ̀ranko ayé fúnra rẹ̀, ni a sọ̀jú rẹ̀ nípa ìdájọ̀ ọ̀ba àkókò àti ọ̀ba ikeyin. Ìdájọ̀ Nebukadinesári jẹ̀ ì lékúrò fún “àkókò méje,” nígbà tí ó n gbé bí ẹ̀ranko igbó fún ẹ̀gbẹ̀rún méjì, ọ̀górùn-ún márùn-ún, àti ogún ojọ̀ lóri koríko àti ìrì. Ìdájọ̀ Bèlshásari ni a kọ̀ sórí ògiri, a sì fí í dọ̀gba pẹ̀lú nọ̀mbà ẹ̀gbẹ̀rún méjì, ọ̀górùn-ún márùn-ún, àti ogún, nípa bẹ̀ ń fí hàn pé ìdájọ̀ ẹ̀ranko ayé àti àwọn iwo rẹ̀ méjèjì ni a sọ̀jú rẹ̀ nípa “àkókò méje” tí Lefitíkù mẹ̀rindínlọ̀gbọ̀n. Èyí dá lóri ẹ̀rí àwọn ọ̀ba méjì, àwọn ẹ̀lẹ̀rìí méjèjì nàà sì n sọ̀jú àkókò àti ikeyin.

“Ìgbà méje” ni òkúta ikòsẹ̀ fún Adventism, nítorí nàà a kò lè mò ọ̀n, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ó wà níbẹ̀ ní kedere—fún àwọn tí ó fẹ̀ rí i. Ó jẹ̀ ààmì ìdájọ̀ orílẹ̀-èdè nàà (Bábílónì) tí ó jọba fún ọ̀dún mẹ̀cẹ̀dógún-lẹ̀cẹ̀dógbọ̀n, àti ààmì ìdájọ̀ fún ijọba tí n jọba fún ọ̀dún àpẹ̀rẹ̀ mẹ̀cẹ̀dógún-lẹ̀cẹ̀dógbọ̀n. Nígbà tí William Miller gbé ìmọ̀ rẹ̀ kalẹ̀ nípa “ìgbà méje” inú Lefitiku ogún-ún-ọ̀dún mẹ̀fà, ó lo ẹ̀gbẹ̀rún méjì ọ̀dún márùn-ún àti ogún ojọ̀ Nebukadinesári tí ó gbé gẹ̀gẹ̀ bí ẹ̀ranko nínú Dániẹ̀lì orí kẹ̀rin gẹ̀gẹ̀ bí ọ̀kan lára àwọn ẹ̀lẹ̀rìí àsọtẹ̀lẹ̀ láti fí gbé “ìgbà méje” Lefitiku ogún-ún-ọ̀dún mẹ̀fà ró. “Ìgbà méje” nàà ni òkúta ipilẹ̀ àti òkúta òkè pẹ̀lú nínú Sekaráyà orí kẹ̀rin. Jésù, Sister White, Isaiah àti Peteru sọ̀ ọ̀ di òkúta tí ó di orí igun ilẹ̀. Ó jẹ̀ ẹ̀kọ̀ tí n dé adé nínú àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ní ipilẹ̀ rẹ̀ a kò fí ojù rí i láàárín àwọn tí n jẹ́wọ̀ pé àwọn ni àwọn ojìṣẹ̀ àngẹ̀lì kẹ̀ta.

Bí a ẹ̀ ń bẹ̀rẹ̀ sí í ronú lóri àwọn orí mẹ̀fà àkókò tí ìwé Dániẹ̀lì, ó ẹ̀ pàtàkì láti mò pé láti ibẹ̀rẹ̀ pátápátá ni a tí fí “àwọn àkókò méje” nàà hàn gbangba. Nígbà tí Bábílónì sẹ̀gun Jehoiakimu, igbẹ̀kùn ọ̀dún àdọ̀rin bẹ̀rẹ̀. Ìwé Kíróníkà sàlàyé idí tí a fí kó wọ̀n lọ̀ sí igbẹ̀kùn fún ọ̀dún àdọ̀rin.

Sedekiah jẹ ọmọ ọdún mọkànlélógún nígbà tí ó bèrè sí í jọba, ó sì jọba ọdún mọkànlá ní Jerusalemu. Ó sì ẹyí tí ó burú ní ojú Olúwa Ọlórún rẹ, kò sì rẹ ara rẹ sílẹ níwájú Jeremiah wolii, ẹni tí ó n sọrọ láti ẹnu Olúwa. Ó sì tún sọtẹ sí ọba Nebukadnessari, ẹni tí ó ti mú un búra ní orúkọ Ọlórún; sùgbọ́n ó le ọrùn rẹ, ó sì mú ọkàn rẹ le, kí ó má bàa yí padà sódò Olúwa Ọlórún Israeli. Pẹ̀lúpẹ̀lú, gbogbo àwọn olórí àlùfàà àti àwọn ẹniyàn ẹẹ pọ̀ gidigidi gégé bí gbogbo àwọn ohun írira àwọn aláilèsin; wọn sì ba ilẹ̀ Olúwa jẹ, ẹyí tí ó ti sọ di mímọ̀ ní Jerusalemu. Olúwa Ọlórún àwọn baba wọn sì rànṣẹ̀ sí wọn nípasẹ̀ àwọn iránṣẹ̀ rẹ, ní jìjìnde ní kùtùkùtù, ní fífiransẹ̀; nítorí pé ó ǵàánú fún àwọn ẹniyàn rẹ̀ àti fún ibùgbé rẹ̀. Sùgbọ́n wọn fi àwọn iránṣẹ̀ Ọlórún ẹẹ ẹlẹ̀yà, wọn sì kẹgàn ọ̀rọ̀ rẹ, wọn sì ẹẹ àwọn wolii rẹ̀ ní ibi, títi ibínú Olúwa fi dide sí àwọn ẹniyàn rẹ, títi kò fi sí iwòsàn mọ. Nítorí nàà ó mú ọba àwọn ara Kaldia wá sórí wọn, ẹni tí ó fi idà pa àwọn ọ̀dómọkùnrin wọn nínú ilẹ̀ ibi mímọ̀ wọn, tí kò sì ǵàánú fún ọ̀dómọkùnrin tàbí wúndiá, àgbàlagbà tàbí ẹni tí ó tẹ̀ nítorí ojọ̀ ogbó: ó fi gbogbo wọn lé e lówọ̀. Gbogbo ohun èlò ilẹ̀ Ọlórún pẹ̀lú, ẹyí nílá àti ẹyí kékeré, àti àwọn isúra ilẹ̀ Olúwa, àti àwọn isúra ọba àti ti àwọn ọmọ-aládé rẹ; gbogbo wònyí ni ó mú lọ sí Babiloni. Wọn sì sun ilẹ̀ Ọlórún, wọn wó odi Jerusalemu lulẹ̀, wọn sì fi iná sun gbogbo àwọn ààfin inú rẹ, wọn sì pa gbogbo ohun èlò rẹ̀ tí ó dára run. Àwọn tí ó sì yè kúrò lówọ̀ idà ni ó kó lọ sí Babiloni; nìbẹ̀ ni wọn ti jẹ̀ iránṣẹ̀ fún un àti fún àwọn ọmọ̀ rẹ̀ títi di ijọba ilẹ̀ Persia: láti mú ọ̀rọ̀ Olúwa ẹẹ nípasẹ̀ ẹnu Jeremiah, títi ilẹ̀ nàà fi gbádùn àwọn ojọ̀ isinmi rẹ: nítorí ní gbogbo àkókò tí ó fi wà ní ahoro ni ó pa isinmi mọ, láti mú ọdún àádòrin ẹ. Ní ọdún kìn-in-ní ti Kírúsi ọba Persia, kí ọ̀rọ̀ Olúwa tí a ti sọ nípasẹ̀ ẹnu Jeremiah lẹ̀ ẹ, Olúwa ru ẹmí Kírúsi ọba Persia sókè, tí ó fi ẹẹ ikéde káákiri gbogbo ijọba rẹ, tí ó sì tún fi í sínú ikòwé, pé, Báyi ni Kírúsi ọba Persia wí, Gbogbo àwọn ijọba ayé ni Olúwa Ọlórún ọrun ti fi fún mi; ó sì ti pàṣe fún mi láti kó ilẹ̀ kan fún un ní Jerusalemu, ẹyí tí ó wà ní Juda. Ta ni ó wà lááárín yín nínú gbogbo àwọn ẹniyàn rẹ? Kí Olúwa Ọlórún rẹ̀ bá a wà, kí ó sì gòkè lọ. 2 Kronika 36:11–23.

Àádòrin ọdún ní isinrú ni a yàn láti mú ọ̀rọ̀ Jeremiah ẹ, pé, “títí ilẹ̀ nàà yóò fi gbádùn àwọn sáábàti rẹ; ní gbogbo igbà tí ó wà ní ahoro, ó pa sáábàti mọ.” Ọ̀nà kan soṣo ni ó wà nínú Ọ̀rọ̀ Ọlórún, yàtò sí ẹṣe inú Kíróníkà tí a n tọka sí, tí ó mẹnun kàn ilẹ̀ nàà gégé bí ẹni tí n “gbádùn” àwọn sáábàti rẹ. Ìpín nàà wà nínú Lefitiku orí kẹ̀ẹ̀dógún àti kẹ̀fàdínlógbọ̀n. Orí kẹ̀ẹ̀dógún fúnni ní itónisónà nípa bí a ẹ gbodọ̀ jẹ kí ilẹ̀ nàà gbádùn isinmi sáábàti rẹ, orí kẹ̀fàdínlógbọ̀n sì ǵaláyé ẹ̀gún “igbà méje” bí a kò bá tẹ̀lẹ̀ àwọn itónisónà májẹmú wònyí.

Ìpínlẹ̀ ayanmọ̀ Jehoiakim jẹ àmì ibèrè ikóló tí ó jẹ apá kan nínú ohun tí Danieli pè ní “èpè” àti “ibúra” Mose nínú orí kẹ̀sàn-án. Danieli lóye èpè “àkókò méje,” nítorí ó jẹrìi nínú orí kẹ̀sàn-án pé, nípasẹ̀ ikẹkọ̀ rẹ̀ nípa àsọtẹ̀lẹ̀ ọdún àádòrin Jeremiah, ni ó fi lóye iye ọdún tí àwọn ẹniyàn Ọlórún yóò fi wà ní irusókè ní Babeli.

Ní ọdún kíni ijọba rẹ, ẹmí Dániẹ̀li fi inú àwọn iwé mọ iye ọdún nàà, nípa ẹyí tí ọ̀rọ̀ Olúwa fi to Jeremáyà wòlù wá, pé yóò mú ọdún àádòrin ẹ nípa iparun Jerúsálẹ̀mù. Dániẹ̀li 9:2.

Dániẹ̀li lóye àwọn ọdún àádòrin nàà “nípa àwọn iwé,” kì í ẹ iwé Jeremiah nikan. Ìwé miiran tí ó lóye ni àwọn ikòwé Mósè, nítorí nínú àdúrà rẹ̀ ó fi hàn pé “èpè” àwọn ọdún àádòrin irẹkúsù nàà ni “ibúra” Mósè. Ọ̀rọ̀ nàà nínú Dániẹ̀li orí kẹ̀sàn-án, tí a tùmọ̀ sí “ibúra,” ni ọ̀rọ̀ kan nàà tí a tún tùmọ̀ sí “igbà méje” nínú Lefitiku mẹ̀rìndínlógún. Ìgbẹ̀kùn Júdà ní Bábílóni fún ọdún àádòrin jẹ imúṣe èpè “igbà méje” nàà, láika ohunkóhun tí ẹlẹkọ̀ ẹ̀sin ọ̀de-òní ẹyíkẹyí lẹ̀ jiyàn. Ó hàn gbangba bí

òsán gangan, sùgbón kì í ẹ̀ ẹ̀ bí kò ẹ̀ ẹ̀ fún ẹ̀ni tí ó bá fẹ̀ láti rí i.

Oluwa si ba Mose sọrọ̀ lórí òkè Sinai, wí pé, Sọ fún àwọn ọmọ Israẹli, kí o sì wí fún wọn pé, Nígbà tí ẹ̀ bá wọ ilẹ̀ tí mo fi fún yín, nígbà náà ni ilẹ̀ náà yóò sin isinmi ojó isimi fún Oluwa. Ọdún méfà ni iwọ yóò máa gbin oko ẹ̀, ọdún méfà sì ni iwọ yóò máa gé àjàrà ọgbà àjàrà ẹ̀, kí o sì kó èso ẹ̀ jọ; sùgbón ní ọdún keje yóò jẹ̀ ojó isimi isinmi fún ilẹ̀ náà, ojó isimi fún Oluwa: iwọ kò gbọdọ̀ gbin oko ẹ̀, bẹ̀ ẹ̀ ni iwọ kò gbọdọ̀ gé ọgbà àjàrà ẹ̀. Èyí tí ó bá hù ní ti ara ẹ̀ láti inú ikòrè ẹ̀ kò gbọdọ̀ ká; bẹ̀ ẹ̀ ni iwọ kò gbọdọ̀ kó èso àjàrà àjàrà ẹ̀ tí a kò gé jọ: nítorí pé ọdún isinmi ni fún ilẹ̀ náà. Isinmi ojó isimi ilẹ̀ náà yóò sì jẹ̀ ọúnjẹ̀ fún yín; fún iwọ, àti fún ọmọ-ọdọ̀ ẹ̀ ọkúnrin, àti fún ọmọ-ọdọ̀ ẹ̀ obìnrin, àti fún alágbàse ẹ̀, àti fún àlejò ẹ̀ tí n gbé pẹ̀lú ẹ̀, àti fún ẹ̀ran ọ̀sin ẹ̀, àti fún ẹ̀ranko tí ó wà ní ilẹ̀ ẹ̀; gbogbo èso ẹ̀ yóò jẹ̀ ọúnjẹ̀. Iwọ yóò sì ka ojó isimi ọdún méje fún ara ẹ̀, igbà méje ọdún méje; àkókò ojó isimi ọdún méje náà yóò sì jẹ̀ fún o ní ọdún mọ̀kàndínláàádọ̀ta. Nígbà náà ni iwọ yóò mú kí a fọ̀n ipè aye ẹ̀ ọdún idásilẹ̀ ní ojó kẹwáá ọ̀sù keje; ní ojó ètùtù ni ẹ̀ ó mú kí a fọ̀n ipè náà ká gbogbo ilẹ̀ yín. Lefitiku 25:1–9.

Ó ẹ̀ ẹ̀ pàtàkì láti rí i pé, nínú àwọn ìtónisónà nípa jíjẹ̀ kí ilẹ̀ sinmi, àwọn iyíká méje ti ọdún méfà fifi ilẹ̀ sísẹ̀ àti ọdún kan fifi ilẹ̀ sinmi n bá a lọ títi dé ọdún kọ̀kàndínláàádọ̀ta, nígbà tí jubilei kan yóò wà láti fi hàn pé imùsẹ̀ àwọn iyíká méje ti ọdún méje ti pé. Kókó pàtàkì tí a gbọdọ̀ rí ni pé fifi ipè jubilei náà ni yóò ẹ̀lẹ̀ ní Ojọ̀ Ètùtù, nípa bẹ̀ sí fi hàn pé nígbà tí Ojọ̀ Ètùtù àpẹ̀rẹ̀-àimọ̀rẹ̀rẹ̀ bẹ̀rẹ̀ ní October 22, 1844, ipè jubilei tí ó dúró fún iyíká “ìgbà méje” ni a ní láti fọ̀ nígbà náà. “Ìgbà méje” tí ó bẹ̀rẹ̀ nígbà tí a kó Manase lọ sí Babiloni ní 677 BC, dúró fún ẹ̀gbẹ̀rún méjì ọ̀dúnrún méjìlélógún ọdún tí ó parí ní Ojọ̀ Ètùtù àpẹ̀rẹ̀-àimọ̀rẹ̀rẹ̀. Àwọn tí kò fẹ̀ rí nikan ni yóò sàírí isopò náà. Iyíká “ìgbà méje,” ní isopò pẹ̀lú ẹ̀gbẹ̀rún méjì ọ̀dúnrún ọdún.

Ó tún ẹ̀ ẹ̀ pàtàkì láti rí i pé nínú àwọn ilàna májẹ̀mú tí ó wà nínú ẹ̀sẹ̀ mèsàn-án àkókó ti Lefitiku ogún-dín-lógún ni àpẹ̀júwe tí ó jinlẹ̀ jùlọ̀ ti ilàna ojó kan-fún-ọdún kan nínú Ọ̀rọ̀ Ọlórún wà. Àwo àwọn àròsọ̀ tí àwọn onímọ̀ ẹ̀sìn n ju síta láti pa agbo ẹ̀ran mó ní imúra pọ̀ pẹ̀lú wáini Babeli ni pé idájọ̀ “ìgbà méje” nínú orí kẹ̀rindínlọ̀gbọ̀n jẹ̀ ọ̀ye tí kò tọ̀ nípa ìtumọ̀ èdè Heberu ti ọ̀rọ̀ tí a túmọ̀ sí “ìgbà méje.” Ijìyàn náà kì í ẹ̀ ẹ̀ ọ̀títọ̀. Ìtumọ̀ èdè Heberu ti ọ̀rọ̀ náà ní pípé, nínú ìtumọ̀ ẹ̀ gan-an, idáláre fún lílo ẹ̀ ní ọ̀nà ìsirò, sùgbón ijìyàn aláipé wọn, tí wọn n fi ipilẹ̀ àsìsẹ̀ kan tí ó da lóri ohun tí wọn ti kéde ara wọn sí gẹ̀gẹ̀ bí amòye nínú girámà Heberu gbé ró, kì í ẹ̀ ẹ̀ nńkan miiran bí kò ẹ̀ ẹ̀ ijìyàn idaríjì.

Idájọ̀ tí a sàfihàn gẹ̀gẹ̀ bí “àkókò méje” nínú orí kẹ̀rindínlọ̀gbọ̀n, ni a mò nípasẹ̀ àyíká ọ̀rọ̀ ipín náà, kì í ẹ̀ ẹ̀ nípasẹ̀ bí àwọn onímọ̀ ẹ̀kọ̀ Ọlórún ọ̀de ọ̀ni kan ẹ̀ n yi èdè Héberù padà nípa fifi agbára mú un. William Miller dá ipinnu ẹ̀ sílẹ̀ láì tọ̀ka rárá sí èdè Héberù, imísí sì fowọ̀ sí imòye ẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bí ohun tí ó tọ̀. Àwọn àngẹ̀lì tọ̀ imòye ẹ̀ sọ̀nà ní ipilẹ̀ àyíká ọ̀rọ̀ orí náà níbi tí idájọ̀ “àkókò méje” wà, kì í ẹ̀ ẹ̀ lóri èdè Héberù.

Àyíká orí kẹ̀èédógún ni ibi tí a ti ẹ̀ ẹ̀ itọ̀kasí àwọn ilàna májẹ̀mú náà, léyìn náà orí kẹ̀rindínlọ̀gbọ̀n sì fi ibùkún ilé rí hàn fún pípa àwọn ìtónisónà májẹ̀mú wònyẹn mó; léyìn èyí, ó sì tún ẹ̀ ẹ̀ idánimọ̀ ohun tí Dániẹ̀lì pé ní “ègún Mose” nítorí àìgboràn sí àwọn ìtónisónà wònyẹn.

Àkópọ̀ ọ̀rọ̀ náà ni kókó-ẹ̀kọ̀ nípa ilàna ojó kan dípò ọdún kan nínú àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì. Àwọn ẹ̀sẹ̀ ibẹ̀rẹ̀ wònyẹn nínú Lefitiku ogún-dín-lọ̀gbọ̀n fi hàn pé nínú àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, ojó kan n sọ̀jú ọdún kan. Nínú

ìwé Èkísódù, Mósè fi hàn gbangba ìbáṣepò tó wà lááárín ìsinmi Sábáàti ojò keje fún èniyàn àti eranko, àti ìsinmi Sábáàti oḍún keje fún ilẹ̀.

Oḍún mēfà ni ìwọ̀ yòò máa gbin ilẹ̀ rẹ̀, ìwọ̀ yòò sì kó èso rẹ̀ jọ; ṣùgbọ̀n ní oḍún keje ìwọ̀ yòò jẹ́ kí ó sinmi, kí o sì fi í sílẹ̀ ní ìdákéjẹ; kí àwọn tálákà nínú àwọn èniyàn rẹ̀ lè jẹ́ nínú rẹ̀; ohun tí wọn bá sì fi sílẹ̀, àwọn eranko igbó ni yòò jẹ́ ẹ́. Bákan náà ni ìwọ̀ yòò ṣe sí ogbà àjàrà rẹ̀, àti sí ogbà òlífí rẹ̀. Ojò mēfà ni ìwọ̀ yòò máa ṣe iṣẹ́ rẹ̀, ṣùgbọ̀n ní ojò keje ìwọ̀ yòò sinmi; kí málúù rẹ̀ àti kétékété rẹ̀ lè sinmi, kí oṃọ̀ iránṣẹ̀binrin rẹ̀, àti àjẹ̀jì, lè túbò lára. Eksodu 23:10–12.

Nínú àwọn eṣẹ̀ mēta wònyẹn ni a ti lè mọ̀ pé ojò ìsinmi kan fún èniyàn àti eranko, dọ̀gba pẹ̀lú oḍún ìsinmi kan fún ilẹ̀. Nínú Lefitiku orí kẹ̀èdógún, nínú eṣẹ̀ márùn-ún àkókó, a rí itónisónà gíràmà kan náà pátápátá gégé bí àṣe ojò ìsinmi tí ó wà nínú Eksodu orí ogún, eṣẹ̀ kejo sí kòkànlá.

Oluwa sì sọ̀ fún Mósè lórí òkè Sínàì pé, Sọ̀ fún àwọn oṃọ̀ Israẹ̀lì, kí o sì wí fún wọn pé, Nígbà tí ẹ̀ bá wọ̀ ilẹ̀ tí mo fi fún yín, nígbà náà ni ilẹ̀ náà yòò pa sábatì fún Oluwa. Oḍún mēfà ni ìwọ̀ yòò máa gbin oko rẹ̀, oḍún mēfà sì ni ìwọ̀ yòò máa gé àjàrà ogbà àjàrà rẹ̀, kí o sì kó èso rẹ̀ jọ; ṣùgbọ̀n ní oḍún keje ni yòò jẹ́ sábatì ìsinmi fún ilẹ̀ náà, sábatì fún Oluwa: ìwọ̀ kì yòò gbin oko rẹ̀, bẹ̀ẹ̀ ni ìwọ̀ kì yòò gé àjàrà ogbà àjàrà rẹ̀. Èyí tí yòò hù láìsí àfọ̀wọ̀ṣe láti inú ikórè rẹ̀ kì yòò jẹ́ ohun tí ìwọ̀ yòò ká; bẹ̀ẹ̀ ni ìwọ̀ kì yòò kó àjàrà àjàrà rẹ̀ tí a kò gé jọ: nítorí oḍún ìsinmi ni fún ilẹ̀ náà. Lefitiku 25:1–5.

Rántí ojò ìsinmi náà, kí o lè sọ̀ ọ̀ di mímọ̀. Ojò mēfà ni ìwọ̀ yòò ṣiṣẹ́, kí o sì ṣe gbogbo iṣẹ́ rẹ̀: ṣùgbọ̀n ojò keje ni ojò ìsinmi Olúwa Olorun rẹ̀: nínú rẹ̀ ni ìwọ̀ kì yòò ṣe iṣẹ́ kankan, ìwọ̀, tàbí oṃokùnrin rẹ̀, tàbí oṃoḃinrin rẹ̀, iránṣẹ̀kùnrin rẹ̀, tàbí iránṣẹ̀binrin rẹ̀, tàbí eran ọ̀sìn rẹ̀, tàbí àjẹ̀jì rẹ̀ tí ó wà lááárín ẹ̀nu-ọ̀nà rẹ̀: nítorí ní ojò mēfà ni Olúwa dá ọ̀run àti ayé, òkun, àti gbogbo ohun tí ó wà nínú wọn, ó sì sinmi ní ojò keje: nítorí náà ni Olúwa bükún ojò ìsinmi náà, ó sì yà á sọtò. Eksodu 20:8–11.

Papò, àwọn àṣe méjèjèjì nípa ojò ìsinmi n fi àyíká Lefitiku ogún-dín-lógbọ̀n àti m̀erindínlógbọ̀n hàn. Nígbà tí a bá mú wọn jọ ilà lórí ilà, wọn n jẹ́rìí pé “ojò mēfà ni ìwọ̀ yòò ṣiṣẹ́, kí o sì ṣe gbogbo iṣẹ́ rẹ̀,” àti pé “oḍún mēfà ni ìwọ̀ yòò máa fún oko rẹ̀ ní irúgbìn, àti oḍún mēfà ni ìwọ̀ yòò máa gé àjàrà ogbà àjàrà rẹ̀, kí o sì kó èso rẹ̀ jọ.” “Ṣùgbọ̀n ojò keje ni ojò ìsinmi Olúwa Olorun rẹ̀,” àti pé “oḍún keje yòò jẹ́ ojò ìsinmi ìsinmi fún ilẹ̀ náà, ojò ìsinmi fún Olúwa”.

Àwọn ọ̀rọ̀ méjèjèjì tí a túmọ̀ sí “keje,” nínú èyíkéyìí nínú àwọn àṣe ìsinmi náà, bóyá ó jẹ́ ìsinmi fún èniyàn tàbí ìsinmi fún ilẹ̀ náà, jẹ́ ọ̀rọ̀ Heberu kan náà tí a túmọ̀ sí “ìgbà méje” nínú orí kẹ̀rindínlógbọ̀n tí Lefitiku. Àyíká ọ̀rọ̀ àwọn orí kẹ̀èdógún àti kẹ̀rindínlógbọ̀n tí Lefitiku ni a gbé kalẹ̀ nínú àṣe àṣotẹ̀lẹ̀ pé ojò kan dúrò fún oḍún kan nínú àṣotẹ̀lẹ̀ Bíbélì. Bẹ̀ẹ̀ náà ni àṣe àṣotẹ̀lẹ̀ tí ìdaríkòkò àkókó ṣe ṣe pàtàkì.

Ohun àkókó tí a m̀enuba nínú àwọn orí méjèjèjì wònyí ni ilàna ojò kan fún oḍún kan. Gégé bí Gabriẹ̀lì àti àwọn angẹ̀lì m̀íràn ṣe darí William Miller, ó fi “àkókò méje” inú Lefitiku hàn gégé bí ààmì ẹ̀gbẹ̀rún méjì, oḍún márùn-ún, ogún oḍún, ó sì bá àyíká àwọn orí náà mu pátápátá; nítorí àyíká wọn ni ilàna ojò kan fún oḍún kan tí a gbé kalẹ̀ nínú eṣẹ̀ márùn-ún àkókó tí orí kẹ̀èdógún.

Nígbà tí òhùkòwé Ìwé Kíróníkà sọ ìdí tí a fi jẹ kí Bábílónì mú ijọba gúúsù Júdà lọ sí ìgbèkùn, ó ní pé ó jẹ kí ilẹ̀ nàà lè gbádùn isinmi sáábáati rẹ̀. Ibi m̀íràn kan soṣo nínú Ọ̀rò Ọ̀lórùn tí ó sọ nípa ilẹ̀ nàà tí ń gbádùn isinmi ni a rí nínú orí kẹ̀kẹ̀dógún àti kẹ̀rindínlógbòn ti Lefitìkù. Ọ̀gòrin ọ̀dún nàà tí Bábílónì fi jọba gégé bí ijọba àkókó nínú àṣotélẹ̀ Bíbélì, kí í ẹ̀ pé ó ń fi àwọn ọ̀dún àpẹ̀rẹ̀ hàn nikan tí ẹ̀ranko ayé yóò fi jọba gégé bí ijọba kẹ̀fà nínú àṣotélẹ̀ Bíbélì, sùgbòn ọ̀gòrin ọ̀dún nàà jẹ̀ itókasi tààrà sí “àkókò méje” ti ègún Mósè.

Nígbà tí a bá bèrè sí í kẹ̀kọ̀ ọ̀wọn àṣotélẹ̀ tí a sàfihàn nínú àwọn orí méfà àkókó ti Dániẹ̀lì, ó ẹ̀ pàtàkì gidigidi kí a mò pé ègún “àkókò méje,” pẹ̀lú ibùkún “àkókò méje,” jẹ̀ èyà kan nínú ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn orí wònyẹn.

Ó tún ẹ̀ pàtàkì láti rántí pé àyíká ìgbà méje ti ọ̀dún méje ni a ń samisi pẹ̀lú fifon ipè ọ̀dún idásílẹ̀ ní ojú kẹ̀wáá oṣù keje, èyí tí í ẹ̀ Ọ̀jọ̀ Ètùtù. Ọ̀títọ̀ yíí so “ìgbà méje” pò mò ẹ̀gbẹ̀rún méjì àti ọ̀dúnrún ojú ti Dániẹ̀lì orí keje, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rinlá. Ó tún ẹ̀ pàtàkì láti rántí pé ọ̀dún àṣotélẹ̀ jẹ̀ ọ̀dúnrún méta àti ọ̀gọ̀ta ojú, bí o bá sì ń fi ọ̀dúnrún méta àti ọ̀gọ̀ta ojú kún un, léraléra, fún “ìgbà méje,” ó dọ̀gba pẹ̀lú ẹ̀gbẹ̀rún méjì àti ọ̀dúnrún méjìlélógún ojú.

Nígbà tí Dániẹ̀lì fi mò nípa àwọn iwé iye ọ̀dún tí Jeremáyà ti tọ̀ka sí, ó bèrè àdúrà kan tí ó fowó kan gbogbo apá idáhùn irònúpìwàdà tí a ti dá mò pé ó jẹ̀ dandan, bí àwọn ènìyàn Ọ̀lórùn bá fẹ̀ jí sí ọ̀tító pé wọn jẹ̀ ìgbèkùn ní ilẹ̀ ọ̀tá. Ní iparí àdúrà Lefitiku ogún-òfà Dániẹ̀lì, Gábíríẹ̀lì farahàn láti fún Dániẹ̀lì ní ọ̀ye nípa iran nàà tí ó ti “gbọ̀”, iran ojú ẹ̀gbẹ̀rún méjìlá àti ọ̀dúnrún. Gábíríẹ̀lì bèrè nípa fifi í mò Dániẹ̀lì pé ọ̀sẹ̀ mẹ̀dógún ni a “pín” fún àwọn ènìyàn Dániẹ̀lì.

A ti pète le àádòrin ni a ti yàn kalẹ̀ sórí àwọn ènìyàn rẹ̀ àti sórí ilú mímọ̀ rẹ̀, láti mú irékojá dé ọ̀pin, àti láti pa ẹ̀sẹ̀ run, àti láti ẹ̀ ètùtù fún àìsòdodo, àti láti mú ọ̀dodo àinípẹ̀kun wólé, àti láti dì iran àti àṣotélẹ̀ mọ̀lẹ̀, àti láti fi ọ̀róró yàn Èni Mímọ̀ Jùlọ. Danieli 9:24.

Ọ̀rò tí a túmò sí “a pinnu” nínú ẹ̀sẹ̀ nàà túmò sí “a gé kúrò,” nítorí nàà ó túmò sí pé a gbọ̀dọ̀ gé àádòrin ọ̀sẹ̀ nàà kúrò nínú ẹ̀gbẹ̀rún méjì ọ̀dúnrún ojú. Láti ibèrè ní ilànà kẹ̀ta ní ọ̀dún 457 BC, àwọn ènìyàn Dániẹ̀lì yóò ní àádòrin ọ̀sẹ̀ àṣotélẹ̀ gégé bí àkókò idánwò. Àádòrin ọ̀sẹ̀ àṣotélẹ̀ dọ̀gba pẹ̀lú ọ̀dúnrún m̀erin ó lé àádòrùn-ún ọ̀dún. Ọ̀dúnrún m̀erin ó lé àádòrùn-ún ọ̀dún léyìn ilànà kẹ̀ta nàà, Ísírẹ̀lì ìgbàani yóò sọ Sítéfànù ní ọ̀kúta pa ní ọ̀dún 34, a ó sì kò wọn sílẹ̀ pátápátá kúrò lódò Ọ̀lórùn.

Ìgbèkùn tí ó sáájú àwọn àṣẹ̀ méta nàà, tí ń fi ibi ibèrè àkókò idánwò ọ̀dún irinwó àti aadòrùn-ún hàn, jẹ̀ ọ̀dún àádòrin. Àwọn ọ̀dún àádòrin wònyí ni a yàn láti jẹ̀ kí ilẹ̀ nàà gbádùn isinmi sáábáati tí Ísírẹ̀lì àtíjọ̀ kò mú ẹ̀. Àádòrin ọ̀dún isinmi sáábáati fún ilẹ̀ nàà ni a mú wá wáyé nítorí ọ̀dún irinwó àti aadòrùn-ún (tàbí ọ̀sẹ̀ àádòrin ọ̀dún) ti iṣòtẹ̀ sí ibúra Mósè.

Ọ̀dún irinwó ó lé m̀erindínlógòrin ti iṣòtẹ̀ sí májẹmú Lefitiku ogún-ún m̀arùn-ún, mú kí ilẹ̀ lọ sí ìgbèkùn ọ̀dún àádòrin kí ilẹ̀ nàà lè gbádùn isinmi rẹ̀. Ọ̀dún àádòrin ìgbèkùn nàà yorí sí àwọn àṣẹ̀ méta, tí wọn sì samisi ọ̀dún irinwó ó lé m̀erindínlógòrin m̀íràn gégé bí àkókò idánwò fún Ísírẹ̀lì àtíjọ̀. Nítorí nàà, a rí àkókò idánwò méjì, ọ̀kọ̀ọ̀kan jẹ̀ ọ̀dún irinwó ó lé m̀erindínlógòrin. Àwọn àṣẹ̀ méta nàà jẹ̀ àwòrán aṣoju àwọn ihinrere àngẹ̀lì méta, èyí àkókó nínú wọn dé ní 1798, ní ọ̀pin ibínú àkókó ti “ìgbà méje” sí ijọba àrìwá. Àngẹ̀lì kẹ̀ta dé ní ẹ̀gbẹ̀rún méjì ó lé ọ̀dúnrún ọ̀dún léyìn àṣẹ̀

keṭa, ní October 22, 1844, èyí tí “íkẹyìn òpin ibínú náà” náà sì dé pẹlú.

Ní ọdún m̀erindínlógójì láàárín òpin ibínú àkókó àti òpin ibínú ikẹyìn, Jèsù fi ipilẹ̀ tẹ̀npilẹ̀ àwọn Millerite lélé, òkúta ipilẹ̀ náà sì ni “àkókò méje.” Òkúta náà yóò jẹ̀ yálà òkúta ipilẹ̀ (tàbí bí kò ẹ̀ bẹ̀, òkúta ikosẹ̀) fún Adventismu ní ibèrè, àti yálà òkúta orí àti òkúta iparí (tàbí bí kò ẹ̀ bẹ̀, òkúta ibojì) fún Adventismu ní òpin. Àwọn àṣe m̀eta tí wón ẹ̀pẹ̀ẹ̀ idé àwọn iránsẹ̀ àwọn ángẹ̀lì m̀eta nínú ìtàn ọdún 1798 tí tí dé 1844, tún ẹ̀pẹ̀ẹ̀ àwọn orí m̀eta àkókó ti iwé Dániẹ̀lì.

A ó bẹ̀rẹ̀ sí í ronú lórí àwọn orí m̀fà àkókó nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó kàn.

“Nígbà tí a bá lóye àwọn iwé Dániẹ̀lì àti Iṣípáyá dáadàa jù, àwọn onígbàgbó yóò ní irírí ẹ̀sìn tí ó yàtò pátápátá... Ohun kan ni a óò dájú pé a ó lóye láti inú ikẹkọ̀ Iṣípáyá—pé ibáṣepò láàárín Olórún àti àwọn èniyàn Rẹ̀ sún m̀ora, ó sì dájú.” The Faith I Live By, 345.